

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku M. R.
przy uczestnictwie A. G.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 27 czerwca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 29 czerwca 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Uczestnik A.G. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 czerwca 2018 r., wydanego w sprawie o podział majątku wspólnego uczestnika i wnioskodawczynie M. R. Sąd pierwszej instancji po ustaleniu, że w skład majątku wspólnego uczestników wchodzi prawo własności nieruchomości, prawo odrębnej własności trzech lokali użytkowych i udział we współwłasności nieruchomości w M. oraz samochód osobowy, dokonał podziału tego majątku przyznając wszystkie prawa do nieruchomości oraz do samochodu uczestnikowi, a na rzecz wnioskodawczynie zasądził od uczestnika kwotę

733 952,18 zł tytułem jednorazowej spłaty płatnej w ciągu jednego roku od uprawomocnienia się postanowienia.

Sąd dokonał także rozliczenia pobranych wyłącznie przez uczestnika pożytków z nieruchomości i korzyści wynikających z posiadania jej ponad udział. Orzekł również o kosztach.

Apelacje od tego postanowienia wniosły obydwie strony. Po uzupełnieniu postępowania dowodowego Sąd Okręgowy w K. zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji jedynie co do sposobu rozdysponowania nieruchomości położoną w miejscowości M., którą nakazał sprzedać w drodze licytacji publicznej, a uzyskaną sumę przyznał w częściach równych obojgu uczestnikom. W konsekwencji spłatę należną wnioskodawczyni obniżył do kwoty 541 358,23 zł płatnej do dnia 31 grudnia 2018 r. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie i zabezpieczył ją hipotecznie na jednej z nieruchomości lokalowych. W pozostałej części oddalił apelację wnioskodawczyni, a apelację uczestnika oddalił w całości. Sądy nie orzekły natomiast o zwrocie wydatków i nakładów z majątku uczestnika na majątek wspólny, ponieważ uczestnik, który na takie nakłady się powoływał, nie zgłosił roszczenia w wymaganej formie pisemnej.

Co do zasady Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego. Zmiana zaskarżonego postanowienia była konsekwencją stwierdzenia, że żadne z uczestników nie wyraziło zgody na przyznanie mu nieruchomości (działki nr (...)/112) oraz wynikiem uwzględnienia żądania wnioskodawczyni, by termin uiszczenia na jej rzecz spłaty był krótszy, a sama spłata zabezpieczona na majątku przypadającym uczestnikowi. Uczestnik w toku postępowania apelacyjnego zmienił wnioski zawarte w pisemnej apelacji i wystąpił o przyznanie mu nieruchomości - poza działką nr (...)/112 - i samochodu, ze spłatą na rzecz wnioskodawczyni, płatną w ciągu czterech lat. Sąd uznał jednak - po ustaleniu stanu majątkowego uczestnika - termin czteroletni za nazbyt długi.

W skardze kasacyjnej uczestnik zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 212 § 2 k.c. i art. 212 § 3 k.c. Podniósł także zarzuty procesowe - naruszenia art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. oraz art. 567 § 1 k.p.c. w zw. z art. 618 § 1 k.p.c.

We wnioskach domagał się uchylenia postanowień Sądów obydwu instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w J. oraz o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przez zasądzenie ich od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnika wnioskodawczynie wniosła o odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od uczestnika na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi wszystkimi przesłankami przewidzianymi tym przepisem, jednakże wyraźnie uzasadnił tylko przesłanki ujęte w punktach 2 i 3, a ponadto wskazał okoliczności, które - być może miały stanowić motywy wystąpienia przesłanki z punktu 4 tego przepisu.

Potrzebę wykładni przepisów skarżący odniósł do interpretacji art. 212 § 2 k.p.c., podając w wątpliwość, czy Sąd może - wbrew woli uczestnika - przyznać mu składnik majątkowy i zasądzić od niego na rzecz innego uczestnika spłatę w terminie odmiennym niż ten, na który uczestnik zobowiązany do zapłaty wyraził zgodę. Wskazał też na potrzebę wykładni art. 212 § 3 k.p.c. w kierunku doprecyzowania nieujętych w nim dyrektyw, jakimi Sąd powinien się kierować określając termin spłat.

Nieważność postępowania spowodowaną pozbawieniem możliwości obrony swych praw uczestnik wywiódł z nieprawidłowości doręczeń i braku pouczeń, które - według niego - miały miejsce w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Skarżący podniósł ponadto, że obydwa Sądy nie rozpoznały istoty sprawy, co być może ma wskazywać na oczywistą zasadność skargi.

Skuteczne powołanie się przez skarżącego na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wyjaśnienia i wykazania, że treść i znaczenie wskazanych przez niego przepisów prawa nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub też potrzebna jest zmiana ich interpretacji. Powoływane wątpliwości muszą być rzeczywiste i poważne, a dokonanie wykładni - niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2018 r., I CSK 19/18, LEX nr 2507107). Argumenty podnoszone przez skarżącego nie mają takiego charakteru, gdyż twierdzenie, że skarżący w sposób stanowczy uzależnił zgodę na przyznanie mu pozostałych nieruchomości (poza działką, co do której wyraźnie odmówił jej przyjęcia), od wyznaczenia 4-letniego terminu spłaty nie jest uzasadnione. Wprawdzie taki zapis pojawił się w piśmie procesowym z dnia 8 kwietnia 2018 (k. 431), ale już na rozprawie w dniu 22 czerwca 2018 r. (k. 469 v.) i w załączniku do protokołu z dnia 28 czerwca 2018 r. (k. 475-476) wnosił o przyznanie mu tych nieruchomości z 4-letnim terminem spłaty, nie ponawiając zastrzeżenia o warunkowości swojego wniosku. Wynikającą z art. 212 § 2 i 3 k.c. regułą jest pozostawienie sądowi swobody określenia odpowiedniego terminu spłaty. W tych okolicznościach nie wystąpiła potrzeba wyjaśniania, jakie znaczenie ma w świetle art. 212 § 2 i 3 k.c. wniosek o przyznanie określonego składnika dzielonego majątku jedynie w razie uwzględnienia wskazanego jednocześnie terminu spłaty.

O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może też przesadzać zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, którego Sąd Najwyższy nie może badać inaczej niż pośrednio, gdy w skardze kasacyjnej podniesione zostanie naruszenie art. 378 § 1 w związku z art. 386 § 2 k.p.c. Nie jest to jednak wówczas sytuacja, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.; przepis ten bowiem dotyczy nieważności w postępowaniu drugoinstancyjnym

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 lipca 2018 r., I CSK 212/18, Legalis nr 1809687).

Skarga nie okazała się też oczywiście uzasadniona. Przyjmując, że tę przesłankę skarżący łączy z argumentacją o nierozpoznaniu istoty sprawy w zakresie roszczeń o zwrocie wydatków i nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny, należy stwierdzić, że ze względu na treść art. 45 § 1 k.r.o. oraz art. 567 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 618 i 688 k.p.c. o zwrocie wydatków i nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny sąd orzeka wyłącznie na wniosek, a nie z urzędu, gdyż roszczenia te nie wchodzą w skład majątku wspólnego małżonków (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 r., II CKN 395/97, z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 78/11, i z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CSK 323/11). Sądy wyjaśniły też, że przyczyną nierozpoznania ustnie formułowanych żądań uczestnika było nieprzedstawienie ich we właściwej formie procesowej, przewidzianej w art. 187 § 1 i art. 193 § 2¹ k.p.c.

Uznać zatem należy, iż wymienione przez skarżącego przyczyny mające uzasadnić przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiły. Okoliczności sprawy nie wskazują również, aby ujawniły się inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi uczestnika do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 13 § 2, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. Ich wysokość wynika z § 4 pkt 8 w zw. z § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

jw